

CLSMA nagyhét Gyömrő - 2014

2014. 05. 08.

A CLSMA ([Capitulum Laicorum Sancti Michaelis Archangeli](#) azaz Szent Mihály Laikus Káptalan) immár 4. éve, alkalommal tartotta meg hagyományos, régi rítusban a nagyhetet kb. 40-50 főnek **(nem a híveknek misézünk, hanem részvételükkel vagy jelenlétükben)** a gyömrői Nepomuki Szt. János öregtemplomban. A lelkigyakorlatszerű programok pedig a hozzá néhány száz méterre levő Teleki-kastélyban voltak megtartva, de a hangsúly a nagyheti liturgiák átélésén és nem az előadásokon, kommenteken volt. (A nagyhétről előző héten Kovács Gellért atya tartott részletes előadást a Ferenciek terén lévő ferences templomban.) Itt kaptak szállást és ellátást a nagyhét egészén, vagy néhány napján résztvevők, de többen leutaztak Budapestről úgy, hogy csak a délutáni liturgiákon vettek részt, a nagyszombati misén kb. 100 fő jelent meg. Hagyományos rítusú nagyhetet csak itt lehetett látni egész Magyarországon, sőt Közép-Kelet Európában is, tehát liturgiai különlegességnek, unicumnak számított a régi rítusban megtartott nagyheti szertartások.

A CLSMA 25 fős tagsága egyben fennállásuk 10. évfordulóját is ünnepelte. 2004-ben Földváry Miklós István liturgiátörténész-adjunktus vezetésével a káptalanok liturgiai feladatainak átvállalását tűzte ki célul, kezdetben latin nyelvű éjszakai „sötét” virrasztó zsolozsmákat **(a sötét zsolozsma kizárólag a húsvéti szent háromnap zsolozsmája, a többi egyszerűen matutinum vagy virrasztó zsolozsma)** tartottak a népligeti Hunyadi-vár Jáki kápolnájában. 2006-tól kezdve viszont a Szent Péter Papi Társaság két egykori magyar tagjának, Alácsi Ervin Jánosnak és Kovács Ervin Gellértnek és egy lengyel papnak a hatására **(nem hatására. Én papként már tudtam szentmisét bemutatni, de még**

nem voltam a Szt. Péter tagja, az Ervin mégcsak kispap volt, tehát nem misézhetett, egyedül a lengyel pap volt az FSSP tagja és pap is egy személyben, a bíboros engedélye pedig csak nekik szólt) érdeklődésüket és tevékenységüket kiterjesztették a hagyományos római latin misére. XVI. Benedek 2007-ben megjelent Summorum Pontificum pápai enciklikája, mely püspöki engedély nélkül megengedte a papságnak a hagyományos misék bemutatását ami újabb lendületet, késztetést adott liturgiai tevékenységük kibontakozásához.

Ezen évtől a Belvárosi Plébánián miséznek kezdetben délután fél 4-től, majd 2007-től déltől, évi 70-80 alkalommal, programütközés esetén az Angolkisasszonyok váci utcai templomában. (Innen az elnevezésük, mivel e templomot Szent Mihály templomnak hívják.) 2008-ban a Budapesten megtartott Nemzetközi Liturgiai Konferencián ők mutatták be (nem mi mutattuk be, hanem a bécsi nuncius, mi csak asszisztáltunk, a másikat valóban én celebráltam) régi rítusban a miséket a Szent István Bazilikában és a Belvárosi Nagyboldogasszony Plébánia templomban. 2010-től pedig Földváy Miklós elkészítette a nagyhét teljes anyagát latin és magyar nyelvű összeállításban. Mára az összes szentség-kiszolgáltatás elérhetővé vált a Belvárosi Plébánián hagyományos, régi rítusban. Ehhez nagy segítséget kap a tavaly, 2013 októberében hivatalos formában az ELTE Vallástudományi Központjában megalakult Liturgiai Kutatócsoport tagjaitól, melyet ő vezet és a Szent Ágoston Liturgikus Körtől (a Szt. Ágoston liturgikus mozgalom megszűnt), mely kutatási anyagok és liturgikus szövegek kiadását végzi.

Földváy szerint nem valamilyen sajátos lelkiségű, szektaszerű képződményt akart létrehozni, hanem éppen ellenkezőleg: a katolicitás, egyetemesség megélését kívánja megjeleníteni, átadni a liturgia történeti rétegeinek bemutatásával. Persze a CLSMA-nak van sajátos lelkisége is: mivel a FIJ (Foederatio Internationalis Juventutem) hivatalos magyarországi tagszervezete, ami a FIUV (Foederatio Internationalis Une Voce) ifjúsági szervezetének számít, mely 1965-ben alakult meg, 40 országban van tagszervezete. A XXIII. János pápa által még 1962-ben jóváhagyott (tévedés! Apostoli eredetű, először Nagy Szt. Gergely pápa által kodifikált, utoljára XXIII János pápa által módosított hagyományos római rítus) régi, tridenti, hagyományos, latin nyelvű miserítus megőrzését és a polifon gregorián zene ápolását tűzte ki célul e szövetség, melynek élén választott testület áll. A Juventutem olyan megszentelődési, ifjúsági mozgalom, mely 16 országban van jelen, célja a Judeica-zsoltárok lelkiségének kialakítása (ilyen zsoltárok nem léteznek, így semminek a lelkiségét nem tudják meghatározni!). Azt tapasztaltam, hogy ezt a lelkiséget a matutinumok végén, többszölamban előadott Miserere ének jeleníti meg leginkább a kívülállók számára és a napközi imaórákba beszerkesztett Dávid-zsoltárok (A Porta zeneszerző által többszölamúsított 50. (azaz Miserere) zsoltár egyszerűen egy díszes formában előadott része a szolozsmának, semmiben sem meghatározó jelentőségű; a napközi imaórában pedig a 118. zsoltárt imádkoztuk, ami a kishórák szokványos zsoltára). A cél: olyan jézusi, szelíd és alázatos lelkű fiatalok nevelése, akik teljes odaadással szolgálnak.

Ezen írásomban nem vállalkozom a nagyheti liturgiai események részletes bemutatására, inkább csak amolyan élmény-beszámolóra, rövid reflexiókra, a régi és új liturgia közti néhány különbség bemutatására. A nagyheti liturgiák megreformálása még XII. Piusz pápához köthető, aki 1955-ben egy előzetes „próbaév” bevezetése után jelentős változtatásokat hajtott végre főleg a nagyszombati vigília-miséen (nem csak a nagyszombati, hanem az összes nagyheti szertartáson). Nagycsütörtök verőfényes napsütésben keresztúttal kezdődött a templom körül (ez nagypéntek volt), de eltért a szokásostól a szövege (a keresztútnak nincs szokásos szövege, számtalan változata létezik), mert az egyes stációkban elhangzottak Jézusnak a zsidó néppel kapcsolatos, szívbemarkoló „panaszai”, vádjai(impropériák), ami a nagypénteki egyetemes könyörgésekben is megjelent, hogy hulljon le egyszer a zsidók szeméről a lepel és ismerjék fel Jézust a Megváltónak ezt nem biztos, hogy ki kell emelni, még antiszemitának titulálnak. Nagycsütörtök az eucharisziára való emlékezés oltárfosztással, itt oltármosás is történt borral és vízzel. Ilyenkor eltesznek konsekrált ostyákat másnapra, hiszen nagypénteken mise sincs. Azonban ezt nem vitték át egy mellékoltárra, helyre, ahogy az új rítusban szokás, hanem a cibóriumban(ostyatartóban) visszahelyezték a forgatható szentségházba és csak nagypénteken vitték el a szentsírhoz(tévedés! Körmenetben átvittük a másnapi szentsír tabernákulumába, és nem cibóriumban, hanem különlegesen elkészített miséző kehelyben. A forgatható szentségház teljesen lényegtelen részlet, ebben a templomban ilyen van, és nem is oda helyeztük a szentséget. Nagypénteken ugyanazt a Szentséget vittük vissza a szentsírhoz de most már monstranciában és nyilvánosan kihelyezve).

Felelevenítettek egy számomra meghökkentő népi szokást, amit **sírba tételnek** neveznek. Nagypénteken Jézusnak egy oldalkápolnában elkészített sírjánál fátyollal takarva kiteszik a szentségmutatóba tett ostyát a szentsír fölé szentségimádásra. Ezt a szokást 1577-ben a müncheni jezsuiták vezették be (tévedés. Az összes középkori rítus tartalmazza, így az esztergomi is, a mai napig megmaradt a legtöbb vidéki templomban még az új rítus keretei között is) a protestánsok hitének cáfolatára, akik megkérdőjelezték az ostyában való jézusi szentségi jelenlétet: a jezsuiták amolyan népünnepélyé kívánták tenni a nagypénteki eseményt. Ez Németországban majd az Osztrák- Magyar Monarchiában elterjedt, valahogy úgy, ahogy manapság sokhelyen nagycsütörtökön a szentsír mellett végeznek szentségimádást, de ilyenkor az ostya szentségmutatóba való kihelyezése tiltott, csak cibóriumban van félre téve, jelképezve Jézusnak a Gecsemáni (katolikus szóhasználatban Getszemáni) kertből való elhurcolását. 1955-ben a Rítuskongregáció újra engedélyezte a sírba tétel szokását (erről nem tudok), tehát máig engedélyezve van, annak ellenére, hogy számos teológiai problémát felvet ez a gyakorlat (nincs teológiai probléma, Jézus már feltámadt, él, és ez

nagypéntekre is vonatkozik, a hívek pedig inkább virrasszanak az élő Jézus, mint egy faszobor előtt). A misztériumjátékban (nagypénteken nincs semmi misztériumjáték, az csak húsvétvasárnap lesz) időzavar áll elő: nagypénteken még Jézus kivégzésére és halálára emlékezünk, de szentségi formájában már jelen van a feltámadott Krisztus is. (Gellért atya szerint épp azt illusztrálja ez a szokás, hogy a misztériumban elvész a tér és idő jelentősége, időtlenségi állapot jön létre. (ilyet én erre vonatkozóan nem mondtam)) A Rítuskongregáció például 1955-ben betiltott egy ehhez hasonló nagypénteki szokást, ugyanis sok helyen az oltár trónra (a szentségtartó szekrény tetejére) feszületet tettek (ennek a megállapításnak semmi értelme, a tabernákulumra mindig és mindenütt kötelező volt kitenni az oltárkeresztet az egész év folyamán), így illusztrálva Jézus kivégzését, de ezzel a feltámadása helyett a kínhalálát állították a középpontba. (Sok ázsiai turista gyakran mondta nekem, hogy elrémíti őket az út menti pléhkrisztusok látványa: ők a szelíd-képű Buddha szobrokhoz szoktak hozzá, a kínhalál általi megváltás látványát elborzasztónak tartják.)

A nagypénteki kereszthódolat is más volt, mint amit a mai generáció ismer. A szertartást vezető pap meztelen talppal járult a feszület elé (ezt az új rítus is opcionálisan előírja), előtte háromszor is arca borulva csókolta meg a festett faszobor lábát. A hívek is háromszor térdepeltek le, majd mély meghajlással járultak csókra. Többen viszont a kőre terített szőnyegen, térden csúszva-mászva araszoltak Jézus lábaihoz, ami néhány Mária-kegyhelyen tapasztalt jámbor túlbuzgóságra emlékeztető volt (én nem nevezném túlbuzgóságnak, ez eléggé lekezelően hangzik). Ez a szokás a bizánci császári hódolatból származik, a császár előtt a követeknek háromszor leborulva, térden kúszva kellett lábcsókhoz járulniuk alávetettségük elismeréseként. A modern liturgiában sok helyen már a lábcsókot is elhagyják, két akkolitus között Jézus előtt egy főhajtással tisztelegnek csupán, azaz Jézus nem uralkodói, inkább egyházfői minőségében köszöntik (ennek az állításnak egyáltalán semmi alapja nincs, egyszerűen egyszerűsítik és kényelmesebbé teszik a kereszten is uralkodó Krisztus előtti hódolatot). A CLSMA-nál a feszület egy mini főpapi palásttal is fel volt öltöztetve (nem mini főpapi palást, hanem egy teljesen normális piros miseruha, kifejezvéen, hogy Krisztus a kereszten Főpapként feláldozza magát, ami minden misének prototípusa, „ősmise”), azaz Krisztus előtt mint legfőbb főpap előtt mutattak be hódolatot. Nagycsütörtökön a lábmosás szertartása meghökkentő volt: egy ócska, fehér zománcozott lavórban, melyről több helyen lepattogzott már a zománc (ilyen állt rendelkezésre, ez nem szándékos és tudatos dolog), a pap nemcsak lemosta a 12 apostolra emlékeztető hívő lábát, de meg is csókolta, mélyen meghajolva és megalázkodva, legyőzve önérzetét (nem kell legyőzni az önérzetet, egyszerűen Krisztus tettének megjelenítéséről van szó).

A nagyszombat esti vigília-mise nagyon különleges, erőteljes hangulatú, lendületesen megjelenített volt. Este hétkor, a sötétedés beállta után (még világos volt) kezdődött a szokásos tűzszertartással, magyar nyelven. A húsvéti gyertya meggyújtása után nem kettő, mint mostanság szokás (mai előírás a 7 vagy legalább 3 olvasmány), hanem 12 lecke hangzott el az ószövetségből, felolvasók által recitálva, főleg a két keresztelendő fiatalember okulására, tanítására. Idén zavaró volt, hogy a harmadik lecke, mely Noé történetét mesélte el, erősen meg lett kurtítva (nem lett kurítva, pontosan olyan hosszú volt, amilyen a misekönyv szerint, csak tavaly sajtóhiba miatt hozzátettek egy egész fejezetet), valószínűleg időnyerés céljából. A vízszentelés is különös szertartás volt, a négy égtáj meghintésével (nem a négy égtajt hintettem, hanem kifejeztem, hogy a paradicsomkertből eredő 4 folyó megöntözte az egész földet. Itt a víz üdvörténeti szerepének megjelenítéséről van szó.) és a földelemek (nem a földelemeket, hanem a vizet szenteltem) leheléssel történő megszentelésével. A két felnőtt fiatal megkeresztelése családi hangulatúvá tette a szertartást. Majd a kereszt felmutatása, (nem a kereszt felmutatása, hanem a szentsír megnyitása és a kereszt és az Oltáriszentség kiemelése) a körmenet és a szentségimádás (szentségimádás nem volt. A körmenet után egyszerű szentségi áldás és szentség eltétel, pontosan úgy mint az új rítusban is) eseményei következtek.

Ezeknél a részeknél mutatkozott meg leginkább a CLSMA stábjának professzionalizmusa, már-már művészinek mondható előadásmódja. Egy különös eszközzel, egy billegő fakalapáccsal vezényelte a szubdiakónus a liturgia menetének ritmusát (nem volt szubdiakónus, csak ministráns. A fakalapács neve az új rítusban is használatos kereplő, mely nem a ritmust vezényli, hanem a szentségi

körmenetnél szokásos csengetést helyettesíti). Hol pantomimszerűen lelassította, hol felpörgette a ritmust (semmi pantomim, semmi ritmusváltás nem volt, egyenletesen kell kerepelni, amíg a menet tart), az asszisztencia pedig óraműszerű pontossággal és fegyelmezettséggel hajtotta végre a hajlongások, mozgások, fejmozdulatok bonyolult, de kifejező játékát, a testbeszéd szimfóniáját. Másodpercre pontosan szólalt meg a belső fali harang a templomharanggal a feltámadásnál, az úrfelmutatásnál a csengő többféle jelzést adott, a pap háromféle hangerőt használt a beszédnél és éneklésnél, a hívek is gyakran térdre borultak (ez a régi rítus egészére jellemző). A szkóla magas színvonalon énekelt gregoriánt egy vagy több szólamokban (a gregorián mindig csak egyszólamú lehet, a többszólamú ének a polifónia). A hangok, a színek, a tömjén szag, a mozgások kavalkádja valóban egy másik, ismeretlen, misztikus világba repítette a jelenlévőket, a szertartás után a kábultan csillogó szemek látványa bizonyította e hatást. Úgyhogy a hagyományos rítusú nagyszombati szertartáshoz csak az orosz ortodox liturgia színvonala és varázsa vethető egybe, mélyebb és szebb a megreformálnál.

A hagyományos mise valóban olyan, mint egy násztánc, egy szerelmes férfi, a pap udvarlása mennyei jegyeséhez, Krisztushoz a kép zavaró: egy férfi udvarol egy másik férfiúnak?. Bár Gyömrőn nem tudtak „hárompapos”, ünnepélyes, misét bemutatni a szentély szűkösége és a lecementezett, márványpadra emlékeztető szembemiséző áldozati oltárasztal miatt, mégis az aranszínbe öltözött celebráns pap látványban is megjelenítette ezt a menyegzős jelleget és hangulatot. A körmenet és a szentségimádás után az ünnepi vacsorán is érződött a jelenlévők feldobott, ünnepi hangulata, a „vígasság” a minőségi szeszes italok széles választéka miatt is megnyilvánult. Egy magát „laikus”-nak nevezett társaság, amely a liturgiában inkább professzionális semmint dilettáns, ünnepelhet jófajta borokkal, ahogy a világban élők teszik. (ebből nehogy azt vegyék ki, hogy a végén mindenki lerészegedett) (Szerintem a badacsonyi szürkebarát volt a legjobb borok közül, hamar megoldotta az ember nyelvét. Csak Gellért atya nem ivott semmit, nehogy azt mondhassák: bort iszik és vizet

prédikál.)tévedés, azért nem ittam, mert súlyos és krónikus reflux betegségem van és az alkohol olyan mértékben serkenti a gyomorsavképzést, hogy az a teljes nyelőcsőt és a gyomrot gyulladásban tartja, ami a nyelést is rendkívül fájdalmassá teszi.

Húsvét vasárnap a hajnali fekvést a hajnali 6 órai ünnepélyes zsolozsmázás nyitotta. A hajnali csípős hideg ellenére ennek is meg volt a varázsa, akár az előző gyertyás sötét latin nyelvű zsolozsmázásnak. A vasárnapi nagymise prédikációja arról szólt, hogy a hívők gyakran átéli Isten hallgatását: mintha a szakadék szélén állva kellene lépniük egyet, s csak ekkor, az utolsó pillanatban mutatkozik meg jelenléte és nyújt segítő kezet. Jézusnak is végsőkéig el kellett mennie az Atyával való kapcsolatában.

A nagymisét családias hangulatú sonkás-tojásos villásreggeli zárta, amolyan búcsúreggeli.
(Papp Ferenc)

